

XEYRULLA AĞAYEV

DÜŞÜNCƏLƏRİM...

**YANVAR... YUXU...
ƏZABLARIM...**

YANVAR ayı.. İlin ilk ayı.. Ən çox qorxduğum AY... Ağır hisslər və acı gözləntilər içində yaşayıram bu ayı.. heç kəsə hiss etdirmədən, biruzə vermədən... xarakterimə uyğun olaraq... "Pisi mənimdi, yaxşını başqalarına verməliyəm"... Yanvarla bağlı içimdə yaşananların öz tarixçəsi var....

2006-ci ilin iyul ayı idi, tezdən durub dostlarımla Qəbələyə "Çənlibel" istirahət mərkəzinə yola düşməliydim, həmişə gec yatsam da, bu gecə tez yatmalı oldum, tezdən qalxmalıydım... və gecə çox dəhşətli yuxu gördüm... Yuxu görmürəm adətən, nadir hallarda görsəm də, yadımda qalmır təfsilatları, yalnız kimi görmüşəmsə, o yadıma gəlir, filankəsi görmüşəm yuxuda, daha necə, harda, hansı şəraitdə, nə dedi-danışdı, yadımda qalmır. (yuxunun yaddaşımdan silinməyinin də öz tarixçəsi var. 25-30 il əvvəl tez-tez çox qarışıq və qorxulu yuxular görürdüm, bu məni yorur və çox narahat edirdi, bir həkim dostum mənə yuxunu unutmaq üçün səhər oyanan kimi sağ gicgahımı qaşımağı məsləhət bildi... və xeyli müddət belə elədim, doğrudan da yuxular unudulmağa başladı və heç inanmadığım yuxu gərginliyimə son qoyuldu)...

Bəli.., həmin gecə yuxu gördüm... Ağ paltarlı nurani, pirani bir kişi çox cazibədar təbəssümlə, çox şirin dillə mənə dedi ki: "Səni yanvar ayında aparacağam"... daha hara, necə, niyə aparacağımı

demədi və qeyb oldu, getdi... Oyandım, tərləmişdim və ürəyim bərk vururdu, həyəcan hiss olunurdu... Tezdən oyanıb istirahətə yola düşdüm, yuxuda gördüyümə məhəl qoymadan.., axı hələ iyul ayı idi....

...2 yanvar 2007-ci il... "Sabit Orucov" gəmisi ilə Neft Daşlarına gedirik. Bir həftə fırtına olduğundan gəmilər işləməmişdi, neftçilər növbəni dəyişə bilməmişdilər, dənizdəkilər orda qalıb sahilə çıxma bilməmişdilər, sahiləkilər də işə getmək üçün gəminin gedəcəyi günü gözləyirdilər. Ona görə dəniz limanında izdiham vardı, gəmiyə minmək istəyən çox olduğundan basabas yaranmışdı. Həmkarım Bəhrüzla gəmiyə minib kapitan Kamilin kabinəsinə qalxdıq. Orda televiziya baxır, çay içə-içə nərd oynayırdıq. Hava küləkli olsa da, çox təcrübəli kapitan Kamil dənizə çıxmağa razılıq vermişdi. Açıq dənizə çıxan kimi güclü fırtınanın şahidi olduq, dalğalar gəmini oynadırdı, ləngər vuran gəmidə biz oturan kabinədə televizor, soyuducu. bütün mebellər aşmağa başladı, dalğalar hətta belə nəhəng gəminin üstündən aşıb keçirdi... Hiss etdik ki, vəziyyət yaxşı deyil... Çox fırtınalar görmüş kapitanın da üzündə gərginlik və narahatlığı duyanda vəziyyətin çox ciddi olduğunu anladım... Tez aşağı düşüb göyörtəyə çıxdıq, bərk şaxta olmasına baxmayaraq gəmidəki 450 nəfərin hamısı göyörtəyə toplaşmışdı... Coşan dalğalar hamını qılinc kimi çırpsa da heç kəs buna məhəl qoymadan ümitsiz halda dənizə və insana nəərə çəkən pələngi xatırladan dalğalara baxırdılar... Heç kəsin səsi çıxmırdı, sanki ölüm

kabusu bürümüşdü gəmini... Heç kəsin üzündə həyat əlaməti yox idi... ağappaq, rəngi solmuş donuq sifətlər... hətta bir neftçinin çarəsizlikdən ağlaya-ağlaya dediyi "ay sizə qurban olum, nolar bir danışın da, bir insan səsi eşidək burda" sözləri də bu üzücü sükutu poza bilmədi... Ölüm sükunəti... bir-birimizin üzünə baxıb nəsə təsəlli də tapa bilmirdik... Bu çoxluqda bir yoxluq, tənhalıq duyulurdu... 6 saat, bax, beləcə YOL getməli idik... vəziyyət getdikcə ağırlaşırdı. Küləyin sürəti açıq dənizdə 25 metrə çatırdı, halbuki 15 metr küləkdə gəmiyə icazə verilmir dənizə çıxmağa... - bu fırtına hesab edilir, indi isə külək 25 metrə çatıb, dalğaların da hündürlüyü getdikcə yüksəlirdi... kapitan məcbur olub bir neçə dəfə SOS signalı da verdi..., ancaq Xəzərdə elə gəmi hardaydı ki, bizə köməyə gələ biləydi... Adətən həmişə təmkinli görünən kapitan Kamil mənə astaca pıçıldadı - qalan sərnəşinlərə hiss etdirməmək üçün - "Müəlim, vəziyyət yaxşı deyil..., gəminin yana çevrilməyi qorxulu deyil, ancaq altdan deşilməyindən qorxuram"... Bəli, artıq hiss etdim ki, ölümə üz-üzəyik... o anda nələr yaşadığımı ifadə etməkdə çətinlik çəkirəm... və bu an 6 ay əvvəl gördüyüm yuxu yadıma düşdü... bəli, O nurani kişi mənə demişdi axı "səni yanvarda aparacağam"... bu da yanvar... dəniz... fırtına... və çıxılmaz vəziyyət... Dostoyevskini xatırladım, güllələnməyə məhkum olunmuş yazıçının ölümqabağı hissləri, düşüncələri ani gəlib beynimdən keçdi... telefonumu çıxarıb ölümqabağı düşüncələrimi yazmağa başladım... bir az yazdım... sildim... ağır vəziyyətdə olduğumuzu bildirən mesajlar yazdım, əlim gəlmədi kiməsə göndərməyə... istəyirdim son sözlərimi yazım, nə baş verdiyini bilsinlər, məndən nəsə son söz kimi yadıqar qalsın... oğluma, qardaşıma, ya əmioğluma yazıb göndərim... qıymadım, axı onlar oxuyub nələr çəkəcəklər..., bəlkə də ürəkləri dözməyəcək..., axı hara gedəcəklər, nə edə biləcəklər..., biz ki dənizin ortasındayıq. heç kəsin bura əli çatmır....

Ölüm... Dəniz... Dalğalar... Yol... Düşüncələr... və Yuxu kabusu... Dəniz mənə o anda həmin ağ paltarlı nurani kişini xatırladırdı... üstümə gəlirdi... bu dəfə xoş təbəssümlə yox, qəzəblə, nifrətlə, nəre ilə, sifətində qorxunc ifadə ilə... cəllad kimi... Əzrayıl kimi... Bəli... Ölümün üzünə dik baxa-baxa, beləcə dalğaları yara-yara irəliləyən gəmiylə biz də ümitsiz halda irəliləyir-

dik... bilmirdik ölümə doğru gedirik, ya həyata doğru... hər saniyəsi bir insan ömrü qədər uzun görünən bu dəhşətli anın yaşantıları böyük bir kitabın mövzudur... bunu dəniz həyatı yaşayanlar daha yaxşı anlayarlar...

Tale bizə qıymadı ölümü... 450 nəfər... hərəsinin arxasında neçə insan taleyi dayanır, ailə-uşaq... qohumlar... yaxınlar... dostlar... çətindir bu faciənin miqyasını dilə gətirmək...

Qurtulduq... və 6 saatlıq əzablı yoldan sonra, nəhayət, ölüvay halda yaxınlaşırdıq Neft Daşlarına... Dəniz şəhərinə yaxın ərazidə, dənizdə "Sərxoş döngə" (Pyanyı pereulok) adlanan yer var ki, gəmilər üçün çox qorxuludur, dənizdə axının güclü olması səbəbindən... oranı da birtəhər üzüb keçdik... indi hamımızı bir dərd götürmüşdü; belə küləkdə gəmi körpüyə yan ala biləcəkmiz?... Axı fırtınalı havada körpüyə yan almaq çox çətindi... və bəzən mümkün olmayıb gəmi geri qayıtmalı olur... indi də bu vəziyyətdə gəmi yan ala bilməsəydi təzədən Bakıya doğru 6 saat beləcə ölüm ab-havalı yol qayıtmalıydıq... bu isə hamımızın sonu demək idi, heç kəsin salamat çıxacağına güman yox idi... Şaxtalı havada göyörtədə islanmış, ümitsiz insanların geriye qayıdıb sahilə sağ çıxacaqları inandırıcı görünmürdü... Şükürlər olsun ki, çətinliklə də olsa gəmi yan ala bildi, estakadardakı texnikanın köməyilə... gəmiçilərin fədakarlığı sayəsində... Gəminin trapından Neft Daşlarına düşəndə necə sevinirdik ilahi... yenidən həyata qayıtdığımızı anlayırdıq... təkrar yaşamaq şansı qazanmışlar kimi..., ancaq heç kəsin dili söz tutmurdu ki, kiməsə nəsə desin... eləcə lal-dinməz yataqxanalara üz tutduq....

...5 yanvar 2007-ci il... Yaşadığım evdə kanalizasiya xətti tutulmuşdu, qonşularla məsləhətləşdim, dedilər həyətdə kislota (ədəbi dildə turşu desək də, xalq dilində ehtiyac duyduğum bu sözü yazmağa) satırlar, ondan tök, açılacaq xətt. Həyətdə "Xlor var, xlor.." çağıran qadından kislota alıb gətirib tökdüm mətbəxdəki kanalizasiya xətinə... və bir azdan ordan köpük geriye axmağa başladı... qab qoyduq ki, köpük yerə dağılmasın... bu an köpüklü qab tüstülənməyə başladı... evi qar-qara boğucu tüstü bürüdü... çöldə hay-küy səsləri eşidilirdi... binanın sakinləri hamısı həyətdə tökülmüşdü, sən demə kislotaın iyi və vahiməli fişiltısı bütün binanı bürüyüb... və qarımızı döyüb tez həyətdə qaçmağı tələb etdilər... o biri

otaqda əmim Quran oxuyurdu, dedim "Əmi, ev yanır, tez düşün həyətə"... qaçaraq düşdük həyətə... birdən yadıma düşdü ki, əlil oğlum Bəxtiyar evdə qalıb, az qaldı ürəyim partlasın, tez evə tərəf cumdum, qonşular məni qoymurdu ki, "evə getmə, boğulacaqsan"... dayana bilməzdim... özümü 6-cə mərtəbəyə çatdırdım birnəfəsə... tünd boğucu tüstü basmış evə girdim, heç nə görünmürdü, öskürməyə başladım. boğulurdum..., ancaq gözüm Bəxtişi axtarırdı... gördüm mətbəx qapısı və soyuducu arasında küncdə qalıb boğulmaq halındadır... tez qucağıma alıb pilləkənlərlə ildirirəm sürətilə həyətə düşürtdüm... və bir neçə saatdan sonra tüstülənmə öz-özünə dayandı... sən demə, köpük yığılan alüminium qab kislota ilə reaksiya verib alışıb, tüstülənib... kauçuk qab qoymaq lazım... biz bunu nə biləydik... və bu bələdan da qurtulduq... evdə hər şeyi qara zəhərli qat örtmüşdü... və hamısını atdıq zibilliyə... qapı-pəncərələri taybatay açıq qoyub ailəliklə getdik qohumların evinə... burda hələ yaşamaq olmazdı...

...7 yanvar 2007-ci il... ANAM bizə gəldi... xəstələnmişdi, ayağı bərk ağrayırdı, ertəsi gün onu Nəsrəddin Tusi adına klinikaya, aparata apardım... Sonra analizin cavabını alıb apardım Eksperimental xəstəxanaya..., damar cərrahiyyəsi şöbəsinə... Analizlərə və ANAMın ayağına baxıb həkim birbaşa dedi: "QANQRENA...!!! Bu bir kəlmə söz məni necə titrətdisə bütün dünya başıma fırlandı... həyat gözümdən düşdü, deməli, ANAMı əlimdən alacaq bu cəllad dünya... çarəsi yox idi... şəkərdən ayaq barmağı çürüməyə başlamışdı... kəsib atmaq da gec idi... mümkünsüz idi... Yenə o yuxu və yuxudakı KİŞİ gəldi gözüm önünə... və həmin gündən ANASIZLIQ əzablarına gedən günlərim başladı... və o gündən təzyiqim düşməyə başladı. Başağrılarım və yuxusuzluq məni haldan saldı... 8 ay bir dəqiqə olsun belə gözümlə yuma bilmədim... ən yüksək dozalı yuxugətiricilər atsam belə yata bilmədim... Taleyimən ən ağır günləri başladı... Depressiyanın ən ağır formasını yaşamağa başladım... Ölülərdən məni yalnız quruca nəfəs fərqləndirirdi... dinmirdim... danışmırdım... heç nə yeyə bilmirdim... boynu bükük gəzirdim... Ruhən ölü idim artıq... ANAM ağrılardan əzab çəkəndə qulaqlarımı tutub qaçırdım... Doğmalarım da vəziyyətimi bilib məni ANAMA yaxın qoymurdular... bu da bir

başqa əzab idi... və avqustun 11-də ANAMI itirdim... ANASIZLIQ dünyasının nə olduğunu, ANASızların nələr çəkdiklərini anlamağa başladım.....

Yenə YANVAR ayıdır... Yeni YANVAR... və yenə o YUXU yadıma düşdü... və təbii ki, O nurani kişi... Mən yuxulara inanmıram... mən yuxu görmürəm... Mən yuxuları xatırlamıram, ancaq o YUXU hər YANVAR yaddaşımda baş qaldırır... düşündürür məni, bəlkə də ona görə YANVAR ömrümün ən uzun ayıdır...

GECƏ EHTİYAT ÖMÜRDÜ, YATMAQ DA OLAR, YAŞAMAQ DA...

(*...və ya milyarda qədər
saymağın sirri*)

Uşaqlıqdan yuxuya meyilli olmamışam. Az yarıdım, tezdən durardım, bütün kənd uşaqları kimi qoyun-quzu dalınca qaçardım, atamla birgə ot çalmağa ya başqa təsərrüfat işlərinə gedərdim, gah mal nobatına, gah da qoyun, gündəlik də quzu-çəpişləri aparardım otarmağa. Bax, beləcə uşaq ikən böyüklərin zəhmət taleyini yaşamaqdan zövq alırdım, yorulmaq nə olduğunu bilməzdim. İsti aylarda gündüzlər evə gələrdik, mal-qaranı da, qoyun-quzunu da həyətə gətirərdik dincəlməyə, su içməyə. Belə isti havalarda nahardan sonra hamı uzanıb dincini alardı., mən isə heç yatmazdım, gündüzlər də... (bu vaxta qədər gündüzlər yatmağım heç yadıma gəlmir), hamı yatanda mən həyətdə topla oynayırdım, ya məftildən, dəmirlərdən özümə oyuncaq düzəldirdim, "kombayn" düzəldib "biçin" biçirdim, "yük maşını" düzəldib cammaatın ot-küləşini, odununu "daşıyıb" xeyirxah iş görərdim... günün günorta çağında, al günəş altında, nə bürkü hiss etməzdim, nə də yorğunluq... və imkan olduqca kitab oxuyardım, bir sakit guşəyə çəkilib, bədii ədəbiyyata marağım böyük idi, axı o vaxtın uşaqları kitabxanaya yollarını yağır edərdi, kitab üçün həftələrlə, bəzən aylarla növbədə durardıq, filankəs "Həradasınız müsyö Abel" kitabını qaytarsaydı mən də oxuyardım... Söhbət kitab oxumaqdan getmir, yuxudan danışmaq istəyirdim, fikrim haçalanıb getdi başqa səmtə... yəni mən yuxudan qaçardım uşaqlığımda...

Tələbəklik illərində kitaba marağım daha da artdı. Sevimli müəllimim Məmməd Qocayev (bu yaxınlarda onun 75 illiyi münasibətilə kitab buraxıldı və orda mənim "Dostoyevski ruhunun tərcümanı" məqaləm də dərc olunub) mənə Dostoyevski və Tolstoyu sevdirdi, bu dahilərin əsərlərini sadəcə oxumurdum, içimdə yaşayırdım. Dünya ədəbiyyatına isə marağımı artıran gözəl pedaqoq Nailə Mirqasımova (gölkəmli kinorejissor Oqtay Mirqasımovun həyat yoldaşı) yaratdı, mənə xüsusi nəvazişlə yanaşırdı, öz doğma övladı kimi sevirdi və öz şəxsi kitablarından da götürüb verirdi ki, oxuyum. Homer, Höte, Şekspir, Hüqo, Brext, R.Rollan, Svift, Defo, B.Şou, Drayzer, C.London... və s.s.s. Yataqxanada qalırıdım, Dərnəgüldə, 5-ci mərtəbə, 129-cu otaq. 5 il 3 yoldaş; rəhmətliklər Nazim, Nəbi və mən eyni otaqda qalırdıq. Otaq yoldaşlarım məndən 5-6 il böyük idilər, əsgərlikdən sonra ali məktəbə daxil olmuşdular, otaqda da, qrupda da ən azyaşlı və ən balacaboylu mən idim, orta məktəbi bitirəndə cəmi 150 sm boyum vardı. Məni uşağa bənzədən tələbə yoldaşlarım, xüsusilə də müəllimlərim uşaqsayağı qayğı və nəvazişlə yanaşırdılar mənə. Bu da oxumağa, kitaba marağımı daha da artırır, axı mənə həvəsləndirirdilər və özümdə də uşaqlıqdan bu maraq vardı. Qardaşım İsaməddin rayonda işləyirdi, Xəlilin kitab mağazasına gələn kitabların ilk alıcılarından olurdu... və mən də həvəslə oxuyardım...

Yataqxana yoldaşlarım tez yatardı, mən də onlarla eyni vaxtda uzanardım, guya yuxuya getmiş kimi, onların yuxuya getdiyinə əmin olandan sonra qalxıb işığı yandırardım, onlara mane olmasın deyərək, onlara işıq düşən tərəfə qəzet asardım lampoçkadən... və səhərəcən kitab oxuyardım... həftələrlə, aylarla bu belə davam edərdi. Onlar heç vaxt bilmədilər ki, mən gecələr kitab oxuyuram. Yalnız imtahan vaxtı onlar "3" alardı, mən isə "5", təəccüblənərdilər, axı sən də bizim qədər oxuyursan, niyə sən "əla" qiymət alırsan, biz isə tramvay altı qalmış "3"? Axı onlar nə biləydi ki, gecələri yatmıram, kitablarla YAŞAYIRAM... Bakının bütün kitab mağazalarını, Bukinisti qarış-qarış gəzərdim, kitab alverçilərini gözəl tanıyırdım, daim yeni kitab eşqindəydim ki, gecələrimi onlara həsr edirəm.

Gecə mövzusunda məni dərinədən düşünməyə vadar edən bir epizod oldu. Tolstoy yaradıcılığı

haqda, daha doğrusu "Hərb və sülh" romanında valyuntarizm və fatalizm fəlsəfəsi" (Napoleon və Kutuzov obrazlarının timsalında bu fəlsəfənin izahını verməyə çalışmışdım) mövzusunda elmi iş yazırdım Tələbə elmi konfransında çıxış etmək üçün. Tolstoy insan ömrünün qısa olduğunu nəzərə alaraq ondan mənəvi kamillik gözləməyin əbəs olduğunu söyləyir, hətta 1000 illik ömür belə əsl kamillik üçün yetərli olmadığını fəlsəfi-psixoloji baxımdan əsaslandırır... və beləcə 60-70-100 illik ömrün insan üçün çox qısa olduğunu anladım, düşündüm ki, bu ömrün də yarısını yuxuda keçiririk, daha nə qaldı ki, kamilləşməyimiz üçün?! Bir fakta da rast gəldim, Tolstoy haqda araşdırmalar zamanı. Belə sual verilir: "Milyarda qədər saymaq üçün sizə nə qədər vaxt lazımdır?" Hərəkət bir cür cavab verirdi, 3-5 saat da deyən vardı, 1-2 sutka deyən də, 5-6 ay deyən də... daha nə biləyirdilər ki, hər say üçün 2 saniyə vaxt hesablasaq milyarda qədər saymaq üçün 63 il vaxt lazımdır!? Praktiki olaraq insan 150 il yaşayıb fasiləsiz saysa belə milyarda qədər sayıb qutara bilməz... (bəziləri milyardlarla pul toplayır, görəsən, onları necə sayırlar?) və bu fakt məni ÖMÜR və onu faydalı işə həsr etmək haqda düşünməyə məcbur etdi... və şüurlu surətdə yuxudan qaçmağa, daha doğrusu yuxuya nifrət etməyə başladım... və gecələri kitab oxumaqla Tolstoyun öyrətdiyi "mənəvi kamillik" yolunu qısaltmağa çalışırdım...

İnstitutu "əla" qiymətlərə bitirib Buynuz məktəbinə getdim təyinatla, rayonun ən intellektli kəndi, böyük şəxsiyyətlər yurdu. Təkcə İsrayıl Həsənov və Musa Yaqubun adını çəkmək kifayət edər Buynuzun başda olmağına sübut kimi... və orda işlədiyim 7 ildə daim kitabla təmasda keçdi gecələrim... Bəzən aylarla yatmadım, səhərəcən yeni kitabları oxuyurdum, məktəb və kənd kitabxanasından, dostlarımdan tapdığım kitabları oxuyurdum... bəzən yeni kitab tapmadıqda Dostoyevskini təkrar oxuyurdum, həm rusca, həm Azərbaycanca... (yeri gəlmişkən xatırladım ki, Dostoyevskinin bütün əsərlərini 4 dəfə oxumuşam) və gecələrim bu dahilərlə ünsiyyətdə keçirdi... Gecələrimi yatmırdım, yaşayırdım... hər halda özüm belə düşünürdüm... tək, geniş otaq, böyük həyət, gecə sakitliyi... oxuyurdum... yoox, sadəcə oxumurdum, kitabın ruhuna girirdim, yaşayırdım içimdə kitablardakı hadisələri, hissləri, ağrıları,

faciələri. Ağlaya bilmirəm, gözümdən yaş çıxmır, elə indi də.., ancaq gecə yarıda V.Hüqonun "Səfillər"ində Jan Valjanın ölüm səhnəsində gözlərimdən necə yaş axdığını duydum... və ya K.Bu-lıçovun "100 il bundan sonra" fantastik kitabında quldurlar Alisanı öldürmək üçün qapını döyərəkən eşitdim ki, mən uzanan otağın da qapısını döyürlər, durdum qapını açdım, heç kim yox idi, balkona baxdım, həyəətə boylandım, heç kəs yox.., bəs qapını döyən kim olub? Divar saatına baxdım, gecə saat 4 idi, özümü nədənsə narahat hiss etməyə başladım, uzanıb yatdım... və səhər oyananda bədənimin daşa döndüyünü hiss etdim... və 1 həftə 40 dərəcə qızdırma içində yandım, nə qədər iynə vursalar da xeyri olmadı... həkimlər nə biləydi ki, məndə qızdırma yaradan nədir?.. Kəndə apardılar məni... ANAM dərhal duydu qorxduğumu... və qədim xalq təbabəti qaydasında çildağ elədi, məndən xəbərsiz ərsini qızdırıb üstünə soyuq su tökməklə məni diksindirdi... və qorxuluğumu götürdü... və qızdırmam o gedən getdi...

Əzablarım, ağrılarım, yuxusuzluğun yaratdığı fəsadlarım çox olurdu, ancaq oxumaqdan aldığım zövqlə müqayisədə bunlar çox kiçik görünürdü və əhəmiyyət belə vermirdim. Beləcə, gecələrin, daha doğrusu, gecələri yaşamağın fanatına çevrildim...

Taleyimin sonrakı mərhələlərində də Kitab gecələr ən yaxın sirdaşım olub... və hər zaman Kitabı ömrümün GECƏ adlı Zülmətindən məni aydınlığa çıxaran mayak kimi, ən yaxşı Tərbiyəçi, ən şəfali Həkim, ən müdrik MÜƏLLİM kimi sevdim... və zaman yetişdi ki, oxumaqdan yazmaq mərhələsinə keçdim, buna ehtiyac duydum, özüm kitab yazmağa başladım... yenə gecələr yazırdım... Seviniyə ki, ilk kitabı böyük dostum Alçın Şirinzadə ilə birgə dünya şöhrətli dahi alimimiz AZAD MİRZƏCANZADƏ haqda "Əfsanəvi insan, əfsanəvi şəhər" kitabını yazdım... dəfələrlə nəşr olunub... və indi də sifarişlər alıram müxtəlif ölkələrdən, Azad müəllim haqda kitabı geniş işləməyə... Hazırda A.X.Mirzəcanzadə haqda xatirələrimi işləyirəm, kitab şəklində çap etdirmək üçün. Taleyimdə müstəsna rol oynamış İNSANA, "mənavi kamillik" nümunəsi olan dahiyə öz borcumun heç olmasa çox cüzi hissəsini ödəmək üçün... və onun ŞƏXSİYYƏT kimi sonrakı nəsillərə yaddaşa ötürülməsi üçün... axı yaddaş daim təzələnməlidir...

50 illik yubileyimdə aparıcı Pünhan İsmayılı tez-tez "50 yaş, 50 il", "50 ilin 50-si də mübarək" deyirdi, heç xoşlamadığım bu rəqəmi aramsız xatırladırdı, yaxınlaşıb astaca dedim ki, "ay Pünhan, 50 yoox, mənim 25 yaşım var!".. Musa Yaqub da fikrimi təsdiqləmək üçün dedi ki "ayə Pünhan, görmürsənmi ki, bu heç 50 yaşlıya oxşamır, saçları qap-qara şövə kimi, özü də şux, qıvraq, hamıdan da cavan"... Millət vəkili Novruz Aslan da məni dəstəkləmək üçün "Xeyrulla Dəniz 50 ilin yarısını yaşayıb, yarısını da yatıb da, deməli 25 yaş var"... bu fikrin cavabı olaraq oğlum Xəyyam da gülümsəyərək dedi ki "Papam heç yatıb ki??"...

Bəli.., həmişə gənclərə, dərs dediyim ali məktəb tələbələrinə də milyarda qədər saymaq bərdə sual vermişəm... təbii ki, cavablar müxtəlif olub, az adam olub ki, düz və məntiqli cavab versin... Söhbət hesablamadan yox, sadəcə ömrü və görəcəyimiz faydalı işlər "VAXT"ını uzatmaqdan gedir... mən bunu gecələri "gündüzə" çevirməkdə gördüm... bacardım.., ancaq çox əzablarını yaşadım da... nevroz, depressiya, sarsıntılar... və indi ha çalışıram ki, tez yatam, çox yatam, yata bilmirəm, deyəsən Yuxunu özümdən küsdürmüşəm, ola bilər... o vaxt yuxum gəlirdi, mən yuxunu qovurdum kitablarla.., indi yuxu məni qovur öz kitabından...(((ancaq yenə o fikirdəyəm ki, yaşanan ömrümüzü uzatmaq üçün gecələri yaşamaq lazımdır... Yuxunu sevmirəm... YAŞAMAQ gözəldir!..

AĞRILAR TALEYİMDİR...

Qəlbimə Xitab...

Salam sevimli, istedadlı, dünyanı dərd kimi çiyində deyil, daha çox qəlbində daşıyan fədakar dostum, əzabkeş qəlbim!.. ağrılarından şikayətlənirsən yenə, səhərin gözü açılmamış... Ağrılar təbiidir.., əgər 1-2 günə ağrı çəkilsəydi, onda ağrının çəkisi də, adı, nüfuzu da adiləşərdi... O, da insandan asanlıqla ayrılma bilmir... o da insanda yaşamaq istəyir... axı ağrını ən çox duyan, anlayan insandı... elə bilirsən ayrılmaq asandı?!.. Həm də sən kimi ağrıları sevən, ömrü boyu özünü ağrılara həsr edən mələk qəlbli insandan ayrılmaq asanmı ağrı üçün?!.. O özündən ayrılır sanki... Bəli, sevdiyi, rahatlıq tapdığı məkandan

ağrı da uzaqlaşmaq istəmir... bu belədir... bu ağrı fəlsəfəsidir... ömrüm boyu yaşamışam bu fəlsəfəylə... qəlbimi ağrılara məskən eləmişəm. Mən ağrıların Vətəniyəm... Ocağıyam... qəlbimi vermişəm onlara... qoy yaşasınlar... və sağ olsunlar ki, mənə də yaşadılar... mənə sevdirdilər özlərini... və əsl böyük sevgim kimi yaşayıblar köksümdə, qəlbimdə... Ruhumda isə ilahiləşib bu ağrılar... mənə Dostoyevski ruhuna yaxınlaşdırdılar, doğmalaşdırdılar bu gözəl və şirin ağrılar... onlarsız özümü təsəvvür edə bilmirəm, əgər taleyimdən ağrıları çıxsaydıq, yerdə nə qalardı ki?! Heç nə!.. Nə qazanmışamsa, nəyə nail olmuşamsa, ağrılarımı borcluyam, onlara minnətdaram... Bu da bir insan taleyidir gözüün qarşısında, ağrılara əyani vəsait kimi... canlı nümunə kimi... və bax, boylan iç dünyama... axı sən Qəlb dünyamın ən məşhur səyyahısan, bütün ənginliklərə baş vurmusan, hər künc-bucağına bələdsən... Və ağrıları sevə-sevə yaşayaq... və yaşadaq onları da... ömür YOLLarında yol yoldaşımız kimi... taleyimizin məzmunu kimi... Ağrıları heç vaxt yad hesab etməyək... düşməni kimi baxmayaq... biz insanlar ağrılardan yoğrulmuşuq... Biz - ağrılar, əzablar övladıyıq...

Soruşurlar bu yazının kimə ünvanlandığını... o ünvan MƏN özümə... əslində qəlbində, taleyində ağrı olanların hamısına aiddir bu yazı... düşüncənin dəqiq ünvanı olmur, əzizlərim... insan tapa bilərsənmi ki, ağrısı olmasın... əzabı olmasın... dərdi olmasın... taleyində faciə yaşamasın? Yox, əlbəttə, deməli, bu hamıya ünvanlanmış yazıdır... hərə öz ağrısını, əzabını tapır poeziyada da, musiqidə də, düşüncələrdə də... Ağrıların övladı olsaq da, ağrılar həm də övladlarımızdır, əzizləyib nəvazişlə qoruyuruq, yaşadırıq, əzablarımızı həyat ağrılarından qoruyuruq...

Ağrılar... ağrılar... 10-12 il əvvəl ürək ağrılarım səngimirdi, bir gün belə mənə rahat yaşamağa imkan vermirdi... bəzən gündə 2-3 dəfə təcili yardım çağırmalı olurduq. Bakının bütün klinikalarında oldum, ən məşhur kardioloqlar baxdı ürəyimi, reanimasiyaya düşdüyüm hallar da oldu, ancaq ürəyimdə heç bir problem ya patologiya tapa bilmədilər, qaldılar mat-məəttəl, hətta reanimasiyada olanda 3 nəfər psixoterapevt dəvət etdilər mənə yardım üçün... onlarla söhbətdə özləri etiraf etdilər ki: "müəllim, biz sizdən daha çox şey öyrəndik. Halbuki biz sizə yardım etməyə gəl-

mişdik"... nə isə... ağrılı günlərim, bax, beləcə davam edirdi... təzyiqin düşməsi... başağrıları... və dərin depressiya... (depressiya zamanı yaşadıklarımı ayrıca qələmə almaq fikrim var, zənnimcə depressiyadan əzab çəkənlərə bir dərslik rolunu oynaya bilər yazacağlarım, çünki bunları özüm yaşamışam... dərk edərek)... və nəhayət türk həkimimi mənə danışdırıb ürəyimi yoxlayandan sonra dedi: "ƏFƏNDİM.. SİZİN ÜRƏYİNİZ YOX, QƏLBİNİZ AĞRIYIR"... və ağrılarımın səbəbini, mənbəyini anladım... və ağrılarla DOST olub onlara öyrəşdim, onları sevdim iç dünyam kimi... və hələ də onlar yaşayır içimdə, ancaq mənə incitmir, narahat etmir. Çünki onlar taleyimdir... Taleyimi çox sevirəm və taleyimdən çox məmnunam!

RUHUyla DANIŞAN İNSAN...

Bu gün gənclər günüdür. Təbrik edirəm həm yaşca, həm qəlbən, həm də ruhən gəncliyini yaşayanları!.. Gənclik eşqiniz heç vaxt sönməsin!..

Həyatda ən çox sevdiyim gənci; 22 yaşlı BƏXTİYARİMİ, Qəlbimin həmdəmi BƏXTİŞİ təbrik edirəm bu əziz gündə!.. O da yaşayır öz gəncliyini... hamıdan fərqli... necə ki körpeliyini də, uşaqlığını da yaşayıb hamıdan fərqli, sakitcə... öz içində... dinməz-söyləməz... danışmadan.., çünki hələ 2 yaşında "professor-həkim" adlı pul düşgünü cəllad insafsızlığı və naşılıqlıqla məhrum etdi Bəxtişi danışmaq qabiliyyətdən... cərrahi əməliyyat zamanı sinirlərinə toxunaraq həm dilindən, həm zehni inkişafdən məhrum etdi... və hamının istedadlı olacağını dedikləri, hələ təzəcə dil açıb danışan körpəni susmağa məhkum etdi... Anadangəlmə dodaq şikəstliyini aradan götürmək əvəzinə dil və beynini də şikəst elədi "həkim".., qaş düzəldən yerdə.....?!

Çox bələlər çəkdi başı bu başıbələli Bəxtişi... 6 yaş oldu... tay-tuşları məktəbə getdi, o, isə həsədlə onların arxasınca baxdı... bəli... o, məktəbə gedə bilməzdi... axı danışa bilmir... 17-18 yaşlarında həmyaşıdlar ali məktəblərə, ya orduya getdilər, kimi təhsil dalınca, kimi xidmətə... Bəxtişi isə hamısından məhrum idi... yenə gözləri yol çəkirdi...

Dil-ünsiyyət vasitəsi kimi yalnız insana xas

olub, onu bütün canlı və cansız aləmdən fərqləndirib dünyanın əşrəfinə döndərib... Ancaq insan təkcə dillə danışa bilirmi, insanı anlaya bilirmi?! Əsla yox... Bəxtişim danışır... hər gün danışır... çünki hər şeyi çox gözəl anlayır, duyur, lap o dil qatili "profesor"dan da yaxşı danışır Bəxtişim... İnsan dilində danışır, qəlb dilində danışır, Ruhuyla danışır hamıyla... və hamıya öz fikrini bir çox dillilərdən və pul diliylə danışan o "həkim"dən də yaxşı anlada bilir hamını... çünki ürəklə danışır... səmimi danışır, yalan nə olduğunu bilmir... saxtakarlıqdan anlayışı yox... pislik bacarmır... çox şeyi baxışlarıyla deyir... Onun yolunda hədsiz əzablara qatlaşan Anası ağrınanda onun gözlərindəki hissləri, duyğuları ifadə etməyi ən mahir şair ya psixoloqlar belə bacarmaz... Mənimlə Ruhuyla bağlıdı Bəxtişim... gəlişimi qabaqcadan hiss edir, əl çalib oynayır hər evə qayıdışına... hər səhər mən evdən çıxanda xeyir-dualarını baxışlarıyla çatdırır mənə... Ürəyim ağrıtanda o rahatlıq tapa bilmir, həssas qəlbilə mənə məlhəm olur, ağrılarımı yox edir, başım ağrıtanda əlini qoymağı kifayətdir ki, sakitləşsin on minlərlə kitabı içində daşıyan başım..

Bəxtişim - bəxt ulduzumdur, taleyimdə nail olduğum bütün uğurlara görə daha çox ona minnətdaram, onun xeyirxah Ruhuna!.. və ən böyük uğurlarımı, məhz o, dünyaya gələndən sonra qazanmışam... (yeri gəlmişkən xatırladım ki, onun dünyaya gəlişi də əlamətdar gündə oldu, 1995-ci il iyunun 24-də biz İsmayilli mədəniyyət evində gözəl ziyalımız, tarixçi-alimimiz, yazıçı-publist Aydın Səlimzadənin xatirə gecəsini keçirən gün... və ona ən böyük Aydınımız - BƏXTİ-YAR Vahabzadənin adını qoyduq...) O talismanım olub, dağdağanım olub, İlham pərim olub... Mənim gözümdə o dünyanın ən Məsum, ən saf, ən həssas, ən intellektli, ən zirəng, ən mərhəmətli İnsanıdır... çünki o hamıyla RUH dilində danışır, çoxlarının öz saxta və dayaz düşüncələrini, iyrenc niyyətlərini, məkrli planlarını gerçəkləşdirmək üçün sui-istifadə etdiyi "insan" dilində yox..

Bayramın mübarək Bəxtişim, ey RUH tərcümanım, qəlb şairim, yazıçım, təbibim, loğmanım, fəxrım, məni bu dünyaya ən bərk bağlayan sehirli Varlığım, BƏXTİŞİM mənim!..

İNSANI TALEYİNDƏN AYIRMAQ OLMUR...

Konsertdən çıxıb evə qayıdırdım, gec idi. Taksiyə öyləşdim, arxa oturacaqda mənimlə yanaşı 50-55 yaşlarında ziyalı görkəmli bir kişi öyləşmişdi, üzünün ifadəsindən elm ya sənət adamı olduğu duyulurdu. Qayğılı olduğunu hiss etdim. Kiməsə zəng etdi və çox mehribancasına salamladı, hiss etdim ki, həyat yoldaşıyla danışır. Qarşı tərəfin səsi aydınca eşidilirdi. Qadın "Görüm səni heç evə salamat gəlməyəsən" dedi, qəzəblə, nifrətlə... Kişi tutuldu, sanki qəfil güllə ilə düz ürəyindən vurdular... Sarsıntı və iztirabları üzündən oxunurdu... Gözlərinin ətrafı qaraldığından əzabkeş insan olduğu bilinirdi... Onun nələr çəkdiyini, nələr düşündüyünü və getdiyi "ev" adlı ünvanda nələrlə qarşılaşacağını təxmin elədim. Ona zəif təsəlli kimi başını söhbətə qatmaq, acı və ağırlı düşüncələrdən ayırmaq cəhdlərim də nəticə vermədi... O, öz qarışıq aləmindəydi və söhbətə körpü salmaq üçün verdiyim sualları heç eşitmədi də...

Evə gedirdi.., ancaq bu evmi?.. hər binaya ev demək olarmı?!.. əgər içində həyat varsa, sevgi-anlayış varsa bina evə çevrilir, yoxdursa, o elə sadəcə tikili olaraq qalır... Onu evə, insan ocağına döndərən, isidən nə sobadı, nə kombidi, insan nəfəsi, insan sevgisidir.. Ev - rahatlıq üçündür, yorğunluğunu unutmaq üçündür, gündəlik həyatda, cəmiyyətdə baş verən min cür neqativdən, əsəbdən, gərginlikdən qurtulmaq məkanıdır ev. İnsanın özünə, öz həyatına qayıdışıdır ev - unutturur qalan dünyanı... Əzablar və cavabsız suallar mən-gənəsində sıxılan, əzilən bu insan üçün hiss olunurdu ki, ev heç can atmadığı məkandı, o, sadəcə gecələmək, ya müəyyən saatlarını keçirmək üçün bir tikilidir, soyuq daş divarlardan ibarət... Yaxşı deyiblər ki, xoşbəxtdir o kəs ki, səhər işinə tələsir, axşam da evinə... Bu kişi tələsmirdi.., əksinə yol getdikcə narahatçılığı artırdı, görünür qarşılaşacağı mənzərələrin də əzablarını indidən yaşayırdı... hələ taleyində nələri arxada qoyub, onu demirəm. Gözlərində yaş, hirsindən, qəzəbindən, hiddətindən doluxsunmuş, dolmuş, görülmüş bu insan gözlərini məchul nöqtəyə zilləyib YOL gedirdi.., öz içindəki tale yolunu... Taksinin apardığı ünvan, görünür onun tale ünvanı deyilmiş...

İnsanı öz taleyindən ayırmaq olmur...